

Сілакова Г.В.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів
Національного університету харчових технологій

Зімінська О.Г.
студентка кафедри фінансів
Національного університету харчових технологій
м. Київ, Україна

ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Кредитні організації, здійснюючи функцію фінансового посередництва, акумулюючи тимчасово вільні грошові кошти різних економічних агентів, мають визначати доцільність здійснення пасивних операцій не стільки з точки зору їх вартості, скільки із можливості бути трансформованими в активи, що приносять дохід. Разом із тим, сучасний стан банківського сектора дозволяє говорити про зміну акцентів у системі менеджменту у бік комплексного управління пасивами та активами банку. Тільки розглядаючи джерела фінансування активів у повному взаємозв'язку і взаємозалежності з напрямками банківських інвестицій і вкладень, можливе досягнення такого стану діяльності банку, яке забезпечує його перспективну ліквідність, прибутковість і фінансову стійкість. При цьому першочергову роль у формуванні банківських доходів відіграють кредитні операції.

Кредитний потенціал банку, що є підґрунтям формування кредитного портфеля, дозволяє оцінити можливості ефективної трансформації пасивів в найбільш дохідні на сучасному банківському ринку - кредитні операції. Кредитний портфель банку може бути сформований лише з урахуванням всієї сукупності банківських витрат, як по залученню ресурсів, так і з управління кредитними операціями та мінімізації кредитних ризиків.

Водночас, доцільно зауважити, що оптимізувати процес трансформації засобів із ресурсів в активи і у капітал можна лише на основі комплексного системного підходу. При цьому виникає необхідність розглядати всю сукупність банківських ресурсів не самостійно, а як базу для формування та

подальшого ефективного використання кредитного потенціалу, тобто перспективних можливостей отримання банками прибутку від процесу трансформації пасивів в активи, можливостей максимально ефективного використання всієї сукупності фінансових, матеріальних і людських ресурсів.

Існують різні підходи щодо визначення сутності поняття «кредитний потенціал». В різних джерелах кредитний потенціал ототожнюють або з кредитними ресурсами, або з економічним потенціалом, тому дана категорія вимагає вироблення єдиного підходу до розуміння і тлумачення сутності з метою подальшого визначення специфіки його формування та використання і пошуку оптимізаційних процедур, що дозволять підвищити ефективність діяльності комерційних банків.

Кредитний потенціал являє собою сукупність ресурсів, що мобілізуються і концентруються банком з метою подальшого їх використання в кредитному процесі. При цьому ресурси розглядаються набагато ширше їх традиційного розуміння. Виходячи з розширеного розуміння категорії банківських ресурсів пропонується розглядати кредитний потенціал комерційного банку як сукупність матеріальних і нематеріальних ресурсів, мобілізованих і використовуваних банком з метою максимізації економічного ефекту від здійснення кредитної діяльності, що є базовим процесом трансформації кредитного потенціалу в кредитні продукти банку.

В економічній літературі під структурою кредитного потенціалу прийнято розуміти лише фінансові ресурси. На нашу думку, структура кредитного потенціалу не повинна обмежуватися лише фінансовою складовою кредитного процесу. Тому, під структурою кредитного потенціалу банку доцільно розуміти сукупність елементів, що знаходяться між собою в стійкому взаємозв'язку, забезпечують їх функціонування і розвиток як єдиного цілого. Елементами кредитного потенціалу банку є його ресурси: кадрові, технологічні, фінансові, організаційно-управлінські, клієнтські, що наявні в розпорядженні банку з метою розробки, впровадження і розвитку стратегічних напрямків банківської діяльності, банківських продуктів і послуг.

Для визначення структури кредитного потенціалу доцільно використовувати вартісний підхід і принципи системи збалансованих показників (BSC-аналізу).

Доцільність використання системи збалансованих показників в оцінці структури кредитного потенціалу підтверджує використання саме цього підходу в оцінці ефективності діяльності банку. Якщо брати до уваги, що ефективність формування і використання кредитного потенціалу банку виражається в підвищенні ефективності діяльності кредитної організації, то доречно використовувати в складі ресурсів кредитного потенціалу банку ті ж структурні елементи, які визначають і зростання ефективності.

Характеризуючи склад кредитного потенціалу банку, необхідно відзначити трансформацію змісту кожної групи елементів кредитного потенціалу в процесі його формування та використання, що відповідає механізму реалізації його основної функції - створення економічного ефекту від кредитної діяльності банку (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Характеристика елементів кредитного потенціалу комерційного банку

Елемент	Коротка характеристика	
	На етапі формування	На етапі використання
Фінансові ресурси	Сукупність усіх фінансових ресурсів, що акумульовані банком і можуть надалі бути трансформовані в кредити	Сукупність усіх фінансових активів, представлених кредитними вкладеннями
Організаційно-технологічні ресурси	Організація, техніка, технології та бізнес-процес, які забезпечують акумуляцію фінансових ресурсів	Організація, техніка, технології та бізнес-процеси, що забезпечують кредитний процес на всіх його стадіях
Кадровий ресурс	Сукупність операційного та управлінського персоналу, задіяного в процесі акумуляції та трансформації ресурсів	Сукупність кредитного персоналу банку від рівня інспектора до рівня директора кредитного департаменту
Клієнтський ресурс	Сукупність клієнтів (клієнтська база), що забезпечує постійний приплив коштів у комерційний банк у вигляді фінансових ресурсів	Клієнтська база, представлена всіма категоріями позичальників

Варто відзначити, що структура кредитного потенціалу конкретного банку за своїм кількісним і якісним складом може відрізнятися від структури потенціалу інших комерційних банків. Причиною відмінностей є вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища таких, як кількість і якість клієнтури, кредитна політика, регіональні особливості діяльності банку, склад операцій, період функціонування кредитної організації, передбачених банківською ліцензією, а також стан самого ринку банківських ресурсів.

Найважливіше завдання якісного формування кредитного потенціалу в ринкових умовах полягає в забезпеченні для банку можливості досягнення найбільш ефективними засобами необхідного йому рівня переваги перед конкурентами.

Для того, щоб кредитна організація могла досягти високого конкурентного положення, вона повинна розвиватися більш швидкими темпами, ніж її конкуренти. Звідси випливає, що необхідно оптимізувати формування кредитного потенціалу банку, ефективно управляти ним, модифікувати банківські продукти і технології, збільшувати капіталізацію банку, створювати умови для її зростання в перспективі за рахунок розширення всіх елементів ресурсного наповнення. Також одним із основних завдань формування кредитного потенціалу є визначення найбільш важливих ресурсів, завдяки яким кредитна організація може пропонувати продукти та послуги, які більш за все користуються попитом у певного кола споживачів.

Оптимізація кредитного потенціалу безпосередньо пов'язана з пошуком найбільш ефективного співвідношення складових його ресурсів. Процеси оптимізації за напрямками формування й використання кредитного потенціалу є взаємозалежними, тому в оптимізаційній моделі не слід розділяти процеси формування й використання ресурсів банку, а розглядати їх винятково у взаємозв'язку. Оптимізація кредитного потенціалу банку повинна проходити поетапно: 1) визначення стратегічних пріоритетів банку, виходячи з його корпоративної стратегії; визначення стратегічних перспектив; визначення ключових параметрів стратегії; визначення типу стратегії щодо використання

кредитного потенціалу; 2) визначення ключових параметрів оптимальності кредитного потенціалу: визначення оптимальності кредитного потенціалу у відповідності зі стратегією банку; визначення оптимальності кредитного потенціалу виходячи з ідеальних параметрів кредитного ринку; 3) досягнення оптимального значення фінансової складової кредитного потенціалу: оптимізація кредитних ресурсів; оптимізація кредитного портфеля; 4) досягнення оптимального значення клієнтської бази банку: оптимізація клієнтської бази щодо залучення ресурсів; оптимізація клієнтської бази із розміщення ресурсів; 5) досягнення оптимальності бізнес-процесів і організаційного устрою банку: оптимізація бізнес-процесу у сфері формування кредитного потенціалу; оптимізація бізнес-процесу у сфері використання кредитного потенціалу; оптимізація організаційного устрою банку; 6) досягнення оптимальності формування та використання кадрового ресурсу: оптимізація підбору і використання персоналу; підвищення рентабельності персоналу; підвищення рівня кваліфікації та мотивації персоналу; 7) моніторинг: коригування параметрів оптимальності відповідно до вимог ринку, наглядового органу або зміни стратегічних пріоритетів банку.

Стратегія банку дозволяє вибрати пріоритети у сфері формування й використання кредитного потенціалу банку. Такими пріоритетами можуть бути або максимізація прибутку, або мінімізація ризику, або досягнення оптимальної рівноваги між прибутковістю й ризиком. Виходячи з обраних стратегічних пріоритетів, можна зробити висновок про те, яку політику в сфері кредитування реалізує банк. При цьому, основне завдання побудови моделі оптимізації зводиться до такого досягнення параметрів усієї сукупності ресурсних складових кредитного потенціалу, при яких досягається баланс між прибутковістю й ризиком.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Якупова Э. М. Кредитный потенциал банка и факторы его формирования / Э. М. Якупова // Банковские услуги. - М. : Издательско-полиграф. фирма ООО «Фининформсервис НИКА», 2009. – № 12. – С. 39–41.